

Ontwerp omgevingsvisie gemeente Waadhoeke

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Waadhoeke

Besluit

het ontwerp van de omgevingsvisie gemeente Waadhoeke ter inzage te leggen voor zienswijzen voor een periode van zes weken.

Algemene informatie

Het betreft de omgevingsvisie zoals bedoeld in afdeling 3.1 van de Omgevingswet. In de omgevingsvisie zijn de uitgangspunten voor het ruimtelijk beleid van de komende jaren uitgewerkt.

Artikel I

De ontwerp omgevingsvisie gemeente Waadhoeke wordt ter inzage gelegd zoals deze in 'bijlage A' is opgenomen.

Artikel II

Dit besluit ligt ter inzage vanaf vrijdag 7 maart 2025 tot en met donderdag 17 april 2025.

Aldus besloten door het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Waadhoeke.

11 februari 2025

secretaris,

J.K. Ijkema

burgemeester,

M.C.M. Waanders

Bijlage A

Omgevingsvisie gemeente Waadhoeke

Leeswijzer

Algemeen

De omgevingsvisie is de visie op hoofdlijnen voor de fysieke leefomgeving. Het is één van de verplichte instrumenten die een gemeente heeft onder de Omgevingswet. In de omgevingsvisie staan de hoofdlijnen van beleid voor de lange termijn. De omgevingsvisie is integraal. Dat betekent dat we kijken naar alle aspecten die belangrijk zijn in hun samenhang. De omgevingsvisie gaat zowel over de koers die een gemeente wil varen, als over de afweging van initiatieven. Initiatieven die niet in het juridische omgevingsplan passen, die wegen we af tegen de achtergrond van de speerpunten, waarden en leidende principes die in de omgevingsvisie staan.

De omgevingsvisie gemeente Waadhoeke bestaat uit de volgende onderdelen:

- Visie
- Waardenkaart
- Idee
- Uitvoering
- Achtergrond

Woordenlijst

In deze woordenlijst vind je een overzicht van termen en begrippen die in de omgevingsvisie worden gebruikt. Bij elk woord geven we een korte uitleg om de omgevingsvisie gemakkelijker te begrijpen. Heb je tijdens het lezen twijfels over een bepaalde woord? Bekijk dan deze lijst voor verduidelijking.

Omgevingsvisie

Een omgevingsvisie is een plan van de gemeente over hoe de leefomgeving er in de toekomst uit moet zien. Hierin staat bijvoorbeeld wat belangrijk is voor wonen, natuur, werken en verkeer.

Omgevingsplan

Het omgevingsplan is het juridische plan van de gemeente. Hierin staan alle regels voor bouwen, milieu, verkeer, water en natuur. Het vervangt de oude bestemmingsplannen en andere regels over de leefomgeving.

Omgevingsprogramma

Een plan dat de omgevingsvisie verder uitwerkt voor een specifiek thema of gebied. Hierin staat in meer detail hoe het beleid wordt uitgevoerd. Het richt zich op doelen voor de korte of middellange termijn.

Speerpunt

De speerpunten geven doelen aan waar we naar streven. Bij de speerpunten staat op hoofdlijnen wat we gaan doen om die doelen te bereiken.

Waardenkaart

De waardenkaart laat bestaande waarden zien zoals die worden beleefd door onze inwoners. Waarden die we willen koesteren en zo mogelijk willen versterken.

Leidende principes

Leidende principes zijn principes die altijd gelden en voor iedere ontwikkeling in de fysieke leefomgeving belangrijk zijn.

Visie

Algemeen

De omgevingsvisie Waadhoeke laat zien wat we belangrijk vinden voor de omgeving waarin we wonen, werken en waarin we onze vrije tijd doorbrengen. Het is een visie op hoofdlijnen gericht op onze toekomst. Met onze omgevingsvisie nodigen we iedereen uit om bij te dragen aan de ontwikkeling van onze gemeente; een gemeente waar het fijn leven is in een gezonde omgeving. Waar we zorg dragen voor het nu én voor onze toekomst. Een gemeente met een waardevol landschap waarin landbouw en natuur in balans zijn. En waar we trots kunnen zijn op onze stad en op onze veerkrachtige dorpen en wijken.

Onze plek in de regio

Algemeen

Onze gemeente Waadhoeke beslaat een groot deel van Noardwest Fryslân, omvat de monumentale stad Franeker en maar liefst 40 dorpen. Waadhoeke staat bekend vanwege het fraaie open terpenlandschap met zijn boerderijen staten en stinzen, vanwege het Bildt met teelt van pootaardappelen en graan, vanwege het Sjúkelân, het Werelderfgoed Waddenzee en het Werelderfgoed Planetarium. Er zijn in onze gemeente wel 500 monumenten van monumentale stadspanden, tot boerderijen, kerken, molens en archeologische monumenten. Door de vele dorpsfeesten en verenigingen weten we daarnaast dat Waadhoeke hechte en actieve dorpsgemeenschappen kent. Samen met de gemeente Harlingen en een deel van de gemeente Leeuwarden vormt Waadhoeke de regio Noardwest Fryslân.

Met deze gemeenten werkt Waadhoeke samen aan drie ambities:

- Kwaliteit van leven
- Vitale economie
- Natuurlijk in balans

Kwaliteit van leven

Vitale en veerkrachtige dorpen en wijken, gezonde leefomgeving

We willen de aantrekkelijkheid van onze gemeente en de leefbaarheid in onze stad en dorpen behouden en versterken. We weten dat we te maken hebben met vergrijzing en ontgroening. Er komen flink meer ouderen en minder jongeren dus. Nú is er vraag naar woningen, maar op de lange termijn is dat onzeker. Door op een slimme en aanpasbare manier te bouwen en in te richten, zorgen we dat onze omgeving aantrekkelijk is en blijft voor ouderen én voor jongeren.

Voor voldoende huisvesting zetten we in op een combinatie van nieuwe woningen, op het aanpassen van woningen en op flexibele oplossingen zoals woningdeling. De bouw van nieuwe woningen zal vooral bij de grotere kernen met voorzieningen plaatsvinden. Maar in ieder dorp blijft maatwerk mogelijk. Bijvoorbeeld door op een plek van een voormalig bedrijf of school één of meer woningen te bouwen. Woningbouw en verbouw combineren we waar mogelijk met verduurzaming. Bij de inrichting van dorpen en wijken letten we op voldoende groen en vangen we regenwater zoveel mogelijk op in de bodem en in wadi's, vijvers of sloten.

Veilige en comfortabele paden en wegen zijn nodig voor de bereikbaarheid van voorzieningen, onderwijs en werk. Daarom werken we aan doorfietsroutes tussen de steden. De fietsmogelijkheden vanuit de dorpen sluiten hier zoveel mogelijk op aan. Ook verbeteren we de veiligheid in ons landelijke gebied waar fietsers en zwaar verkeer de wegen vaak moeten delen.

Een gezonde leefomgeving betekent mede dat we binnen de mogelijkheden van de gemeente voorkomen dat gas en zout gewonnen wordt. Ook zijn we kritisch ten aanzien van hergebruik van de ondergrond voor opslag.

We stimuleren sport en recreatie. Voorzieningen voor sport en andere maatschappelijke voorzieningen zullen op termijn meer eigentijds, meer duurzaam en meer gebundeld worden. Dat betekent dat voorzieningen worden gecombineerd en dat niet alles meer overal kan. Dit soort keuzes komt vooral aan de orde daar waar sprake is van structureel onderhoud of aanpassing en/of van teruglopend gebruik. Uitgangspunt blijft dat in alle kernen één of meerdere ontmoetingsplekken blijven. We besteden daarnaast veel aandacht aan recreatieve voorzieningen zoals fiets-, wandel-, vaar- en zwemvoorzieningen. Daarmee bedienen we zowel onze eigen inwoners als de bezoekers van onze gemeente.

Vitale economie

Krachtig in de regio, ruimte om te werken en te ondernemen

We zetten samen met onze buurgemeenten in op de maakindustrie, de zorg en de landbouw. Dit sluit aan bij de kracht van onze regio. Onze gemeente ligt nabij havenstad Harlingen en provinciale hoofdstad Leeuwarden en is per weg, spoor en water uitstekend met deze steden en buurgemeenten verbonden. We beschikken in onze stad Franeker over meerdere bedrijventerreinen en goede vestigingsmogelijkheden. Ook zijn er in de dorpen Dronryp, St.-Annaparochie, Berltsum, Menaam en Winsum terreinen met veel verschillende bedrijven. Waadhoeke beschikt over een uitstekend landbouwgebied waarin honderden ondernemers in de landbouw hun bedrijf hebben. Ook kennen we een hoog aantal praktisch opgeleide mensen; mensen die we hard nodig hebben.

We willen bedrijven en personeel aantrekken en vasthouden. De nadruk ligt daarbij op het bieden van een fijne woonomgeving en het bieden van ruimte voor bestaande en nieuwe bedrijven die in maat en schaal aansluiten bij onze stad en onze kernen. Waar bedrijven die schaal overtreffen zoeken we mogelijkheden in onze buurgemeenten.

De maakindustrie en de zorg, innovatieve bedrijvigheid, landbouw, recreatie en toerisme zijn de vlakken waarop we blijven ontwikkelen. Voor onze gemeente zijn dit kansrijke sectoren. We ondersteunen de vanuit de Rijksoverheid gevraagde veranderingen naar het verminderen van afval en het zorgvuldig omgaan met grondstoffen. Het doel van de Rijksoverheid is om in 2050 volledig circulair te zijn. Dat betekent dat er geen afval meer bestaat. Ook ondersteunen we de gevraagde veranderingen in de landbouw. De band tussen landbouw en samenleving willen we versterken. Duurzaam en waardevol toerisme stimuleren we. De rust en cultuur zoekende bezoeker die komt voor de Waddenkust, ons landschap of de stad, is van harte welkom. We zien kansen in een stevige positionering van onze stad Franeker als toeristisch centrum. Daarin is het Werelderfgoed Planetarium een grote trekker. Kansrijk zijn ook toeristische ontwikkelingen in ons buitengebied en in de dorpen, met respect voor het landschap en de relatieve rust van het gebied. Recreatie en toerisme zetten we in om de leefbaarheid, de kwaliteit van onze leefomgeving en onze economie te versterken. Dit levert een positieve bijdrage aan de brede welvaart in de gemeente.

Natuurlijk in balans

Landbouw en natuur, duurzame oogst voor de toekomst

We zetten samen met onze buurgemeenten in op landbouw die in balans is met de natuur. Dit is landbouw waarbij er aandacht is voor de kwaliteit van bodem en water en voor herstel van de afwisseling aan planten en dieren. Dit laatste noemen we biodiversiteit. We faciliteren ondernemers die dit oppakken. We vinden het belangrijk dat ondernemers in het buitengebied op een lonende manier een bedrijf kunnen runnen. Er moeten daarom voldoende mogelijkheden zijn om de bedrijfsvoering aan te passen. Dit kan in de landbouw zijn of daarbuiten in de vorm van een neventak. Voorbeelden hiervan zijn activiteiten in de recreatie of in de verkoop van lokale producten.

Onze ondernemers in de landbouw zijn de makers en hoeders van ons landschap. Ons landschap, de rust, ruimte en het groene karakter vinden we belangrijk. Bij veranderingen in het buitengebied kijken we steeds hoe de ontwikkeling zo goed mogelijk aan kan sluiten bij onze geschiedenis en daar op voort kan gaan. Zó dat ons landschap herkenbaar blijft en sterker wordt.

In het buitengebied spelen veel opgaven die om ruimte vragen. Om het buitengebied te sparen kijken we voor de ontwikkeling van woningbouw eerst naar de mogelijkheden binnen de bebouwde kom en daarna pas naar uitbreiding. Zo gaan we zorgvuldig om met de ruimte. Voor de opwekking van duurzame energie en zoetwaterberging onderzoeken we de mogelijkheden voor zon- en windenergie in de minder productieve landbouwgebieden. Ook op deze manier zorgen we dat een belangrijk deel van ons grondgebied voor de landbouw beschikbaar blijft.

De verzilting van gronden neemt door de jaren heen toe. Dit is voor de akkerbouw maar ook voor de melkveehouderij op den duur een probleem. Oorzaak is de zeespiegelstijging en het gebrek aan voldoende zoetwater landinwaarts. We willen samen met buurgemeenten en in overleg met de landbouworganisaties meten hoe sterk de verzilting zich ontwikkelt. Ook onderzoeken we hoe en of we de zoetwatervoorraad kunnen versterken. Dit is ook belangrijk omdat extreem droge en natte periodes steeds vaker voorkomen.

Onze speerpunten

Algemeen

Met 9 speerpunten laten we zien wat we voor onze gemeente belangrijk vinden.

Speerpunt 1

Een fijne gemeente om te wonen en te recreëren, met een goed onderhouden en toegankelijke openbare ruimte.

Aanbod culturele en sportieve activiteiten

Het lokale aanbod aan cultuur en sport willen we graag behouden en versterken. Er is een actief dorps- en verenigingsleven. Meertaligheid en eigenheid van kunst, evenementen en streekproducten maakt dat wonen of verblijven in onze gemeente uniek en aantrekkelijk is. We stimuleren meer kleine en grotere evenementen in Waadhoeke, ook in de stillere wintermaanden, zodat het hele jaar er wat te beleven valt.

Toegankelijke openbare ruimte en toegankelijke voorzieningen

We willen dat de openbare ruimte goed toegankelijk is voor iedereen. Dit geldt ook voor onze voorzieningen. In veel gevallen kan de toegankelijkheid van ons openbaar gebied beter. Maar niet alles kan in één keer op het gewenste niveau zijn. Daarom koppelen we de verbeteringen aan het moment waarop we groot onderhoud plegen of een straat of plein herinrichten. Stap voor stap brengen we onze openbare ruimte zo op een goed niveau. Voor een goed toegankelijk openbaar gebied is ook het onderhoud belangrijk. Voor dit onderhoud kiezen we een basisniveau waarbij gevaarlijke situaties vooraf worden voorkomen. We behouden daarnaast de mogelijkheid om een melding te doen. Inwoners en ondernemers die toch gebreken zien, kunnen dat aangeven. Zij helpen ons om te zorgen dat problemen op tijd worden opgelost. Daar waar voorzieningen worden gebouwd of verbouwd letten we op toegankelijkheid voor iedereen.

Speerpunt 2

Een gemeente met sterke dorpen en wijken waar voldoende goede woningen staan, voorzieningen bereikbaar zijn en ons erfgoed wordt gekoesterd.

Aandacht voor karakteristieke dorpen, binnenstad, wijken en erfgoed

Onze stad en onze dorpen zijn eeuwen geleden ontstaan. Die geschiedenis is nog goed te zien. Het karakter van onze dorpen, binnenstad en wijken is op veel plekken uniek en kenmerkend. Maar er zijn ook nog veel plekken die verbeterd kunnen worden. We maken een begin met inventariseren van de kwaliteit van onze dorpen en de plekken waar het beter kan. We vinden de opbouw van dorpen en wijken en het beeld van gebouwen en groen belangrijk. Als veranderingen plaatsvinden benutten we die om de opbouw en het beeld van onze dorpen en wijken te behouden en te versterken. Extra zuinig zijn we daarbij op ons erfgoed in de vorm van beschermde stads- en dorpsgezichten, gebouwen, archeologisch waardevolle plekken en ons groene erfgoed.

Woningen voor inwoners en nieuwkomers

We vinden dat onze inwoners op een passende manier moeten kunnen wonen in onze gemeente. Maar dat niet alleen. We willen ook een aantrekkelijke gemeente zijn voor nieuwkomers. Nieuwkomers zijn welkom en hebben we ook nodig om voldoende arbeidskracht te houden in een gemeente die vergrijsd. We willen in de eerste plaats goed zorgen voor onze bestaande voorraad aan woningen. Met woningcorporaties maken we afspraken over het vernieuwen en verduurzamen. Ook helpen we particuliere eigenaren waar dat mogelijk is met coaching, advies en kennis over de mogelijkheden van duurzaamheidssubsidies. We bouwen ook nieuwe woningen. Dit kan door het toevoegen van woningen of door sloop en vervanging. We doen dat om te voorzien in de grote woningvraag, het wegtrekken van mensen te voorkomen en om mensen aan te trekken. De komende jaren verwachten we nog een stijging van het aantal huishoudens en zien we ook veel behoefte aan woningen. Op de langere termijn is deze trend onzeker. We plannen onze nieuwbouw stap voor stap in ons woningbouwprogramma. We bouwen bij de stad, de grote kernen en in de vorm van maatwerk bij de overige kernen. Dit gebeurt in een goede verhouding tot de schaal van het dorp; hoe kleiner het dorp hoe bescheidener de eventuele nieuwbouw. Waar mogelijk kunnen we plekken benutten waar een bedrijf of voorziening verdwijnt om nieuwe woningen te realiseren. Zo gaan we zuinig om met onze ruimte.

Variatie in woningen en spreiding van zorg

We verwachten alleen in de grotere kernen (Franeke, Dronryp en St.-Annaparochie) gestapeld te bouwen, denk hierbij aan appartementen en flats. In andere kernen bouwen we grondgebonden. De nadruk ligt daarbij op eengezinswoningen en voldoende en passende woningen voor alle doelgroepen. Voorbeelden hiervan zijn kleine levensloopbestendige woningen of kleinschalige woon-zorgvormen. Voor woning-eigenaren bieden we voorlichting om huizen levensloopbestendig/zorgbestendig te maken. In een aantal kernen van onze gemeente bestaat al een breed aanbod aan zorg- en welzijnsvoorzieningen. Dit zijn Franeke, St.-Annaparochie, Tzummarum, Tzum, Menaam en Dronryp (Zorgconcentratiekern). Deze

spreiding van zorgvoorzieningen willen we behouden en versterken. Het maakt dat mensen op een relatief korte afstand zorgvoorzieningen kunnen vinden. We vinden het belangrijk dat iedereen ook een betaalbare woning kan vinden. Dit geldt zowel voor huurwoningen als koopwoningen. Er zijn voldoende geschikte sociale huurwoningen nodig voor inwoners die niet kunnen kopen en voor wie de vrije sector huur te duur is. Ook is er vraag naar middeldure huurwoningen. We zijn en blijven daarover in gesprek met de woningcorporaties, huurdersorganisaties en ontwikkelaars. We staan open voor bijzondere vormen van wonen. Denk bijvoorbeeld aan meergeneratiewoningen of plannen om met meerdere huishoudens een woonproject op te zetten waar mensen naar elkaar omzien.

Compacte centra

Voor zowel Franeker als St.-Annaparochie streven we naar een compact winkelcentrum (Compact centrum). Franeker heeft een duidelijke verzorgende functie voor de regio. We blijven werken aan de kracht van Franeker als aantrekkelijke en vitale stad waarbij de historische binnenstad als visitekaartje dient. Het kernwinkelgebied en horecaconcentratiegebied houden we compact. Zo optimaliseren we de beleving van een bruisend stadshart en bieden we het comfort van winkels en andere publiekstrekkingen op korte afstand van elkaar. Ook in St.-Annaparochie is het belangrijk om de winkels en andere publieksgerichte functies bij elkaar te houden. Dit relatief grote dorp heeft een duidelijke functie voor een bredere omgeving. Compactheid, bereikbaarheid en parkeermogelijkheden houden het centrum van deze kern aantrekkelijk.

Bundeling voorzieningen

Ons uitgangspunt is tenminste één ontmoetingsplek, buiten of binnen, per kern. Hoe kleiner een kern hoe belangrijker samenwerking daarbij is. Waar maatschappelijke voorzieningen voor onderwijs, sport of cultuur samen kunnen gaan is dat gunstig voor het beheer en het behoud van deze voorzieningen. Ook de verduurzaming van een gebouw is beter haalbaar als voorzieningen samenkomen. In nieuwe situaties en bij een noodzaak van structurele verbetering van maatschappelijke voorzieningen kijken we steeds of we kunnen clusteren en ruimtes voor meerdere doelen kunnen gebruiken. Ook samenwerkingen tussen maatschappelijke voorzieningen en commerciële voorzieningen zijn denkbaar. Bijvoorbeeld om ontmoetingsplekken in de kleinste kernen te behouden.

Meervoudige bereikbaarheid van voorzieningen (digitaal en fysiek)

Onze kernen hebben een wisselend aantal voorzieningen. We weten dat er in de toekomst waarschijnlijk een verdere verdunning plaats zal vinden. Niet alles is overal. Des te belangrijker is de bereikbaarheid van de voorzieningen die misschien niet in het eigen dorp voor handen zijn, maar wel in het dorp verderop. Zorg voor veilige wandel- en fietsverbindingen is daarbij een eerste vereiste. Wandelen en fietsen zijn immers de meest duurzame en gezonde manieren van vervoer. Daarnaast is behoud van openbaar vervoer belangrijk. We bepleiten het belang hiervan bij de provincie Fryslân die daarover gaat. We denken graag mee over alternatieve vormen van gedeeld vervoer die vanuit dorpen, wijken of ondernemers worden aangedragen. Tot slot ondersteunen we de verdere verbetering van onze digitale bereikbaarheid in het buitengebied, de kernen en op bedrijfsterrains. Dit doen we in het besef dat goede digitale verbindingen inmiddels onmisbaar zijn voor werk, onderwijs, ondernemen en leefbaarheid.

Speerpunt 3

Een gemeente met vitale en gezonde inwoners met passende sportvoorzieningen.

Aanbod culturele en sportieve activiteiten

Het lokale aanbod aan cultuur en sport willen we graag behouden en versterken. Er is een actief dorps- en verenigingsleven. Meertaligheid en eigenheid van kunst, evenementen en streekproducten maakt dat wonen of verblijven in onze gemeente uniek en aantrekkelijk is. We stimuleren meer kleine en grotere evenementen in Waadhoeke, ook in de stillere wintermaanden, zodat het hele jaar er wat te beleven valt.

Speerpunt 4

Een economisch gezonde gemeente met een balans tussen vraag en aanbod van arbeidskracht, met een goede werkgelegenheid en een goed ondernemersklimaat.

Plek voor bedrijven op KIE 2 Franeker, maatwerk op andere bedrijfslocaties

Op het bedrijventerrein KIE 2 in Franeker geven we ruimte voor nieuwe bedrijven (Uitbreiding bedrijventerrein). Dit terrein is goed over weg en water bereikbaar. Het is geschikt voor bedrijven met een redelijk grote schaal en invloed op de omgeving. Ook bedrijven die naar dat niveau groeien en op hun huidige plek in Waadhoeke geen ruimte meer hebben, kunnen zich hier vestigen. Daarnaast blijft het mogelijk om bij dorpen een bedrijf uit te breiden of te vernieuwen zolang dit in schaal, aard en invloed op de omgeving past. Het is daarbij vooral belangrijk dat plekken goed bereikbaar zijn.

Verbeteren en herstructureren bestaande bedrijventerreinen

Sommige bestaande bedrijven of bedrijventerreinen zijn door hun ligging minder geschikt voor een bedrijfsfunctie of zijn toe aan een verbeteringsslag. Ze liggen naar de normen van nu te dicht op woningen of woongebieden of ze zijn verouderd. Deze gebieden zien we graag veranderen. Soms is een verandering naar wonen de meest gewenste ontwikkeling. In een ander geval gaat het om een ontwikkeling naar een gemengde functie. We gebruiken de omslag naar een andere functie ook om de betrokken plekken aantrekkelijker te maken. De gebieden 'Vliet en Tuinen' en 'Vijfhuizen/Zevenhuizen' in Franeker en Opslach/Ljouwertertrekwei in Dronryp zijn hier voorbeelden van (Functieverandering/opwaardering).

Verbinding opleiding en werk

We willen de samenwerking tussen Overheid, Ondernemers en Onderwijs (O3) behouden en versterken. Hiermee vergroten we de kans dat jongeren in hun eigen regio werk vinden. Dit is gunstig voor een goede balans tussen jong en oud in dorpen en wijken. Het geeft ondernemers de kans om aan te geven aan welke arbeidskrachten behoefte is. En het biedt de mogelijkheid aan ondernemers om werknemers te werven. Een bestaand voorbeeld van de samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs is het techniekpact. Dit omvat afspraken en acties die gericht zijn op meer technisch geschoold personeel waar een groot tekort aan is.

Faciliteren transitie landbouw

We vinden het belangrijk dat ondernemers in de landbouw op een lonende manier een bedrijf kunnen runnen. Er moeten daarom voldoende mogelijkheden zijn om de bedrijfsvoering aan te passen. Dit kan in de landbouw zijn of daarbuiten in de vorm van een neventak. Voorbeelden hiervan zijn activiteiten in de recreatie of de verkoop van lokale producten. Ook kan het zo zijn dat ondernemers hun grond op een andere manier willen gebruiken. Bijvoorbeeld vanwege een verandering naar kringlooplandbouw. Als dit soort keuzes leidt tot andere bebouwing of een andere inrichting dan denken we graag mee over de mogelijkheden.

Speerpunt 5

Een gemeente waarin ruimte is voor de ontwikkeling van innovatieve bedrijven en duurzaam toerisme, ten gunste van de leefbaarheid.

Stimuleren innovatieve bedrijven en duurzaam/waardevol toerisme

Er zijn vormen van bedrijvigheid die we willen stimuleren. Bedrijven die op een slimme manier inspelen op maatschappelijke opgaven zoals leefbaarheid en duurzaamheid. Zo zijn wij blij met circulaire bedrijven. Dit zijn bedrijven die zorgvuldig omgaan met grondstoffen en afval tot een minimum beperken. Hoe meer een plan positief bijdraagt aan de samenleving, hoe groter de kans van slagen. Hoe dit in zijn werk gaat staat in het afwegingskader (hoofdstuk Idee).

Kleinschalige verblijfsrecreatie, daghoreca en dagrecreatie in de dorpen en het landelijk gebied kunnen jaarrond helpen om de leefbaarheid en de kwaliteit van de leefomgeving te versterken. Waar bezoekers komen is meer reuring. Waar dagrecreatieve mogelijkheden worden geboden zoals kanoën of suppen of waar een theetuin wordt geopend, dient dat zowel de inwoners als de gasten. Het gaat daarbij niet alleen om het enkele bedrijf maar ook om het netwerk dat bedrijven samen vormen. Hierbij hoort ook het verhaal over de geschiedenis van de streek, de kunst, de musea en beleefroutes die daarmee samenhangen.

In de stad Franeker is ruimte voor meer overnachtingsmogelijkheden. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een hotel. Helemaal mooi als daarvoor een pand in de binnenstad wordt gevonden dat in oude glorie wordt hersteld. Bezoekers van het Unesco Werelderfgoed Planetarium krijgen zo de gelegenheid om hun bezoek in Waadhoeke te verlengen. Ze kunnen ook de historische binnenstad en de wijde omgeving van Waadhoeke verkennen. Dit inclusief de mogelijkheid om op een eigentijdse manier sterren te kijken in een van de donkerste delen van Nederland; de Waddenkust (Donkertegebied).

De ontwikkeling in toerisme en recreatie zorgt niet alleen voor leefbaarheid maar ook voor banen; nu en in de toekomst. We zien graag bedrijven die vernieuwende stappen zetten in de verduurzaming. Dat kan zijn op het gebied van klimaat, energie, besparing/hergebruik van grondstoffen (circulariteit) of verrijking van de natuur (biodiversiteit). Bij vergunningaanvragen voor dit soort bedrijven denken we mee en informeren we initiatiefnemers over eventuele mogelijkheden voor subsidie. Daarnaast stimuleren we vitalisering en verduurzaming van bestaande vakantieparken.

Speerpunt 6

Een gemeente waarin we de noodzakelijke stappen maken om energieneutraal en aardgasvrij te zijn.

Energiebesparing, duurzame opwek en aardgasvrij

Ons doel is om in 2040 energieneutraal te zijn. Dat betekent dat we de energie die we verbruiken duurzaam opwekken. Voor onze gebouwde omgeving willen we in 2050 aardgasvrij zijn. Om deze ambities waar te maken zetten we onder meer in op de opwek van energie op één centrale plaats. We onderzoeken de mogelijkheden voor een klimaatlandschap in de buurt van Sexbierum (Onderzoeksgebied klimaatlandschap). Het zoekgebied ligt op korte afstand van een onderstation (een verdeelstation in een elektriciteitsnetwerk). We denken aan de opwek van wind- en zonne-energie met lokaal eigenaarschap.

We geven als gemeente het goede voorbeeld en hebben een functie om inwoners en ondernemers wegwijs te maken in subsidies en financiering op rijks, provinciaal en gemeentelijk niveau. Daarnaast zien we er op toe dat bedrijven de opgave om te verduurzamen oppakken.

We streven naar spreiding van het gebruik van energie zodat overbelasting van het netwerk wordt voorkomen. We volgen de ontwikkelingen voor opslag van energie en kijken waar batterijen nuttig en veilig kunnen worden ingezet. Ook bij de toepassing van batterijen zorgen we voor voldoende spreiding.

We stimuleren bewoners en ondernemers in het besparen van energie en het isoleren van bestaande of nieuw te bouwen woningen. Dit doen we door voorlichting, inzet van energiecoaches, energie prestatie advies, subsidies en financieringsmogelijkheden.

Speerpunt 7

Een gemeente waarin we ons landschap en bebouwde omgeving zo inrichten dat we de veranderingen in het klimaat op kunnen vangen.

Voorbereid op zeespiegelstijging

Vanwege de stijging van de zeespiegel is het nodig om de dijk op de overgang naar de Waddenzee te versterken. Als eerste geldt dat voor het gedeelte tussen Koehool en het Lauwersmeer. Op de langere termijn komt ook het gedeelte ten westen van Koehool aan bod. Het Wetterskip Fryslân is uitvoerder en trekt het project 1DYK. 1DYK is een samenwerking tussen veel partijen. Het gaat om het Wetterskip, de provincie Fryslân, Rijkswaterstaat, de gemeenten Waadhoeke en Noardeast Fryslân, organisaties in de landbouw en terreinbeheer. Een belangrijk uitgangspunt is dat de versterking van de dijk zoveel mogelijk samengaat met het beter maken van de omgeving. Het gaat over het landschap, de natuur, de leefbaarheid en de mogelijkheden voor landbouw en recreatie in het aangrenzende gebied. Het streven is om in het gedeelte vanaf Zwarte Haan tot Ternaard een volledig groene dijk te maken (Te ontwikkelen Waddenkust).

Voldoende zoetwatervoorraad/berging in het landelijke gebied (klimaatadaptatie)

We willen het zoete water in onze gemeente zo goed mogelijk vasthouden en bergen. Dit is belangrijk omdat er meer droge zomers worden verwacht. Ook is dat belangrijk om voldoende druk te houden en verzilting van het grondwater te vertragen. Als onderdeel van het project dijkversterking (1DYK) wordt onderzocht of dijkplassen kunnen helpen om de zoetwatervoorraad te versterken. Dit zijn plassen aan de binnenzijde van de dijk. We moedigen aangepast peilbeheer aan en willen de bestaande hoeveelheid en spreiding van vaarten en sloten behouden en zo goed mogelijk benutten. Watergangen dempen kan alleen als dat wordt gecompenseerd.

Wijken, dorpen en bedrijventerreinen voorbereid op hitte, droogte en hevige regenval (klimaatadaptatie)

In wijken, dorpen en op bedrijventerreinen bereiden we ons voor op periodes van hitte en droogte en periodes waarin veel regen valt. We vinden het daarom belangrijk om waardevol groen te behouden. Ook bij het ontwerp van nieuwe woon- of werkgebieden besteden we aandacht aan voldoende groen. Vooral de volgroeide oudere bomen zijn positief om extremen in het weer te verzachten. Onze waardevolle bomen zijn in kaart gebracht. Deze bomen mogen alleen gekapt worden als er een hele belangrijke reden is. We zorgen daarnaast voor onze eigen waardevolle wegbeplanting. Ook deze beplanting is in kaart gebracht. Als door ziekte of dwingende andere oorzaak toch moet worden gekapt, planten we nieuwe bomen. Naast groen is ook de hoeveelheid waterberging in een dorp, buurt of bedrijfsterrrein belangrijk. Regenwater bewaren we het liefste op de plek waar het valt. Dat kan in een regenton, in een vijver of sloot. Ook groen of verharding die het water doorlaat is belangrijk. We zorgen voor waterberging in de openbare ruimte en we stimuleren inwoners en ondernemers om dat ook op hun erf te doen. Waadhoeke is aangesloten bij de stichting Steenbreek die zich inzet voor groen en minder verharding. We zien graag vernieuwende projecten waarbij aandacht is voor zuinig watergebruik. Dit kan bijvoorbeeld

door hergebruik van regenwater voor koeling of als grijswatercircuit in een bedrijf of woonhuis. Bij zo'n circuit wordt gefilterd regenwater gebruikt voor doelen zoals het watergeven van planten of het doorspoelen van het toilet.

We blijven daarnaast toezien op voldoende aandacht voor het voorkomen van hittestress en wateroverlast bij het afwegen van initiatieven (Idee).

Speerpunt 8

Een gemeente met een waardevol landschap waarin de landbouw in balans is met de natuur.

Grondgebonden landbouw en faciliteren van verandering naar natuurinclusieve landbouw

Onze gemeente is een gemeente met hoofdzakelijk grondgebonden landbouw (bij grondgebonden landbouw is het gebruik van de agrarische grond noodzakelijk voor het functioneren van het bedrijf). Dit willen we zo houden. Hierbij passen geen nieuwe intensieve veehouderijen. We denken mee en gaan graag in gesprek met ondernemers die hun bedrijf meer natuurinclusief willen maken. Dit kan bijvoorbeeld door een meer natuurvriendelijke bedrijfsvoering, door bloemrijke randen van akkers, door sloten en vaarten met natuurlijke oevers en/of door een natuurinclusieve inrichting van het erf. Dit soort initiatieven dragen bij aan de groenblauwe dooradering van het landelijke gebied.

Aanpak verziltingsprobleem

We willen samen met betrokken agrarische ondernemers en ketenpartners bijhouden hoe het met de verzilting gaat. Om verzilting te vertragen en als voorbereiding op droge periodes waken we over de zoetwatervoorraad. Zie voldoende zoetwatervoorraad/berging in het landelijke gebied voor meer informatie hierover (Speerpunt 7).

Behoud en versterking van landschap en erfgoed

We gaan zorgvuldig om met het landschap en met ons erfgoed. En we vragen onze bewoners en ondernemers om dat ook te doen. Daar waar veranderingen zijn benutten we die om het landschap te onderhouden en te versterken. Zo kan een nieuw fietspad samengaan met een mooie bloemrijke berm en kan de versterking van onze dijk samengaan met de aanleg van natuurlijke en aantrekkelijke dijkplassen.

Landschap - versterking

In ons landschap zijn er plekken die we extra belangrijk vinden en die we niet alleen willen behouden maar ook willen versterken. Dit is bijvoorbeeld de zeedijk die in fasen verstevigd wordt. Dat is een mooie kans om ook het landschap en de recreatieve aantrekkelijkheid te versterken. Ook de oude Middelzeedijk is zo'n voormalige overgang van land naar water. Deze dijk is vrijwel geheel beplant. De beplanting koesteren we en vullen we aan waar daar aanleiding toe is. Een andere grote doorlopende beplanting is

de beplanting langs de oude wegverbinding tussen Franeker en Marsum. Dit soort beplantingen (Hoofdstructuur beplanting) zijn belangrijk vanuit de historie en voor de natuur.

In het relatief open landschap van onze gemeente verdienen ook de boerenerven aandacht. Het zijn vaak erven met monumentale boerderijen die oorspronkelijk zijn voorzien van erfbeplanting. In het onderzoek naar landschapselementen bleek dat nog maar 10% van de boerenerven een robuuste beplanting heeft. We stimuleren erfbeplanting en waken over behoud. We maken een Kwaliteitsnota erven buitengebied. Dit doen we als hulp voor eigenaren van een erf om een goed erfinrichtingsplan te maken, en voor onze gemeente om veranderingen op erven goed te begeleiden.

Ons Kleiterpenlandschap en Zeepolderlandschap kan verrijkt worden door meer Groenblauwe dooradering. We doelen daarbij op bermen, akkerranden, sloten en slootkanten die bijdragen aan landschap en natuur. Ze benadrukken de structuur van het landschap en vormen belangrijke verblijfplaatsen en verbindingen voor de natuur. Onze gemeente draagt daar zoveel mogelijk aan bij door ecologisch bermbeheer. We betrekken de eigenschappen van onze landschappen bij de afweging van initiatieven. Daarbij gebruiken we onder meer de waarden die voor de verschillende landschap zijn opgenomen op de Waardenkaart.

Landschap - openheid

Waadhoeke heeft een relatief open landschap. Die openheid is in het buitendijks gebied overweldigend. Ook in het Bildt is het landschap open maar wel met dorpen en dijken als onderbrekingen. In het terpenlandschap zien we het verschil van kwelderwallen en kweldervlaktes. Op de Kwelderwallen liggen dorpen, zijn de meeste boerderijen gesitueerd en is ook de meeste beplanting.

We behouden onze open landschappen. In kernranden of op kwelderwallen kunnen uitzonderingen worden gemaakt. Denk bijvoorbeeld aan een voedselbos bij een dorp of een boomgaard bij een boerenerv. Dit is maatwerk waarbij we het afwegingskader van deze omgevingsvisie gebruiken (zie Idee). Een andere uitzondering is het Gardenierslandschap. Dit landschap, tussen Marsum en Wier, was een tuindersgebied waar vanouds beplante perceelsranden voorkwamen. Hier willen we perceelsrandbeplantingen juist stimuleren.

Landschap - donkerte

In Waadhoeke beschermen en versterken we de natuurlijke donkerte. We zijn een gemeente waar donkerte nog volop aanwezig is. Ons doel is het versterken van de beleving van donkerte en van het bewustzijn van deze waarde, bij onze inwoners, bedrijven en onze eigen medewerkers. Deze waardevolle omgevingskwaliteit wordt in Nederland steeds zeldzamer. We vinden de positieve beleving van donkerte en het vergroten van het bewustzijn belangrijk. Donkerte is iets kostbaars, dat hoort bij onze gemeente en dat we willen beschermen. Donkerte is belangrijk voor de mens, voor biodiversiteit en voor de sterrenhemel. Het maakt van oudsher deel uit van onze identiteit. In de bestaande waardenkaart is een Donkertegebied aangewezen. Hier is donkerte nog het meest aanwezig in de gemeente.

Erfgoed

Ons erfgoed in het landelijke gebied omvat onze monumentale gebouwen zoals boerderijen, staten en stinzen en ons groene erfgoed. Daarnaast zijn ook onze terpen en archeologisch waardevolle plekken belangrijk. We zijn trots op ons erfgoed en willen het voor de toekomst behouden en onder de aandacht brengen. Ons erfgoed is verbonden met onze inwoners. Het laat zien wat onze ontstaansgeschiedenis is. En het is een belangrijk onderdeel van de aantrekkelijkheid van onze gemeente.

We ontvangen graag bezoekers die hierin geïnteresseerd zijn. Mogelijkheden om te overnachten kunnen onder meer geboden worden in karakteristieke boerderijen of andere gebouwen in ons landschap of in onze kernen. Ook kunnen toeristische routes verbonden worden aan interessante plekken waar informatie wordt geboden over onze geschiedenis. We verwelkomen initiatieven zoals dat voor herstel van het voormalige landgoed Groot ter Horne bij Bitgum/Bitgummole.

Nieuw is dat we niet alleen naar monumenten kijken maar ook naar de omgeving van monumenten. Juist in het buitengebied vragen sommige monumenten om een zone rondom het gebouw/de state of de terp die belangrijk is om het erfgoed tot zijn recht te laten komen. Dit noemen we het monumentenbiotoop.

We werken het beleid voor erfgoed uit in een programma (zie ook: Omgevingsvisie en programma's).

Speerpunt 9

Een bereikbare en verkeersveilige gemeente die optimaal verbonden is met haar omgeving.

Verbeteren verkeersveiligheid landelijk gebied

Voor veiligheid in het verkeer is een goede inrichting van het net van wegen en paden nodig. In het buitengebied hebben we wegen waarop je 60 km of 80 km per uur mag rijden. De inrichting van een weg moet daarbij passen. Als 80 km per uur mag dan is het belangrijk dat er een vrijliggend fietspad is. De meeste wegen zijn daarop aangepast. Waar dat nog niet is gebeurd, pakken we dat op. Een algemeen punt is dat wegen en paden niet breed genoeg zijn. Landbouwvoertuigen worden zwaarder en langer. Ook fietspaden of -stroken worden intensiever gebruikt; er is meer variatie in fietssnelheden en soorten vervoermiddelen. Daar waar het mengen van fietsen met gemotoriseerd verkeer niet wenselijk is kijken we of verbreding of aanleg van fietspaden mogelijk is. Dit koppelen we met de momenten waarop we structureel onderhoud uitvoeren.

Om veiligheid te verbeteren werken we ook aan verbetering en bewustwording van verkeersgedrag. We werken daarbij samen met de provincie en Veilig Verkeer Nederland. Er gaat speciale aandacht uit naar verkeersdeelnemers die kwetsbaar zijn zoals kinderen of ouderen. We zetten onder meer campagnes in om alle verkeerdeelnemers te bereiken.

Inzet op duurzame mobiliteit en goede overstaplocaties (Hubs) tussen fiets, (deel-)auto en openbaar vervoer

We willen het zo aantrekkelijk mogelijk maken om op een duurzame manier van de ene naar de andere plek te komen. Het meest duurzaam is wandelen en fietsen. We zorgen daarom voor goede doorfietsroutes tussen de steden Harlingen, Franeker en Leeuwarden (Doorfietsroute). Dit soort fietsroutes zijn breed, comfortabel en kennen zo weinig mogelijk obstakels en punten waar je (onnodig) lang moet wachten voor kruisend verkeer. De fietsverbindingen in noord-zuid richting sluiten op deze doorfietsroutes aan (Gewenste fietsverbindingen noord-zuid).

Daarnaast zetten we in op goede overstaplocaties (Hubs). Dit zijn overstaplocaties van fiets op (deel-)auto of van fiets of (deel-)auto op openbaar vervoer. Een overstaplocatie is bij voorkeur veilig, goed verlicht en heeft goede voorzieningen. Dit kunnen voorzieningen zijn om de fiets of auto te stallen of op te laden. En voorzieningen om beschut te kunnen wachten op de trein of de bus. Voorbeelden van overstapplekken zijn de treinstations en de carpoolvoorziening bij Winsum.

Ons doel is om elektrisch autorijden te ondersteunen. Daarom werken wij aan een netwerk van laadpalen waarbij iedereen op een redelijke afstand kan opladen. We ondersteunen daarnaast het gedeelde gebruik van (duurzame) voertuigen. Dit kunnen bijvoorbeeld (elektrische) fietsen, scooters of auto's zijn. Zijn er lokale initiatieven voor deelvervoer? Dan kunnen we bijvoorbeeld kijken of we daarvoor parkeerruimte kunnen reserveren.

Ondersteunen initiatieven voor alternatieve vormen van gedeeld vervoer

We denken graag mee over alternatieve vormen van gedeeld vervoer die vanuit dorpen, wijken of ondernemers worden aangedragen.

Onze leidende principes

Algemeen

Onze leidende principes helpen om onze speerpunten te bereiken. Het zijn de dingen die we erg belangrijk vinden. En die altijd een rol spelen bij de afweging van plannen. We passen onze leidende principes toe bij onze eigen plannen en die van anderen.

Principe 1

Duurzaam

We gaan uit van duurzaam; met oog voor energiebesparing en duurzame opwek, klimaatadaptatie, circulariteit en biodiversiteit.

Principe 2

Omgeving met kwaliteit

We werken vanuit het karakter van onze kernen, ons landschap en onze historie aan een omgeving met kwaliteit.

Principe 3

Gezond en veilig

We bewaken veiligheid en gezondheid.

Principe 4

Bodem en water sturend

We betrekken bodem en water bij keuzes over de functie en inrichting van een plek (bodem en water sturend).

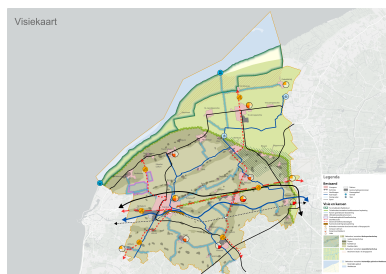
Visiekaart Waadhoeke

Uitleg bij de kaart

De visiekaart laat op de kaart zien wat onze visie is voor de verschillende gebieden in Waadhoeke en wat de kansen zijn. De kaart kun je op twee manieren bekijken.

1. Er is een afbeelding van de kaart met legenda beschikbaar. Dat is alleen een plaatje dat je bijvoorbeeld kunt gebruiken om te bekijken, te downloaden, af te drukken of te delen met anderen.

Bekijk die afbeelding hieronder.

2. Je kunt de verschillende gebieden in de viewer Regels op de kaart laten oplichten en zichtbaar maken.

Dat kan door te klikken op het groene label-knopje (rechts) bij de tekst hieronder.

Via de link achter 'Gebied op de kaart' kun je datzelfde gebied ook nog in een aparte viewer bekijken en downloaden.

Te ontwikkelen Waddenkust

Gebied op de kaart: Te ontwikkelen Waddenkust

Kijk bij Speerpunt 7 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Te behouden/versterken hoofdstructuren beplanting

Gebied op de kaart: Hoofdstructuur beplanting

Kijk bij Speerpunt 8 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Kansen voor groenblauwe dooradering

Gebied op de kaart: Groenblauwe dooradering

Kijk bij Speerpunt 8 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Uitbreiding bedrijventerrein

Gebied op de kaart: Uitbreiding bedrijventerrein

Kijk bij Speerpunt 4 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Onderzoeksgebied klimaatlandschap

Gebied op de kaart: Onderzoeksgebied klimaatlandschap

Kijk bij Speerpunt 6 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Doorfietsroute

Gebied op de kaart: Doorfietsroute

Kijk bij Speerpunt 9 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Gewenste NZ fietsverbindingen

Gebied op de kaart: Gewenste fietsverbindingen noord-zuid

Kijk bij Speerpunt 9 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Hubs

Gebied op de kaart: Hubs

Kijk bij Speerpunt 9 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Functieverandering/opwaardering

Gebied op de kaart: Functieverandering/opwaardering

Kijk bij Speerpunt 4 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Zorgconcentratiekern

Gebied op de kaart: Zorgconcentratiekern

Kijk bij Speerpunt 2 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Compact centrum

Gebied op de kaart: Compact centrum

Kijk bij Speerpunt 2 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Behouden en versterken landschapskenmerken kleiterpenlandschap

Gebied op de kaart: Kleiterpenlandschap

Kijk bij Speerpunt 8 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Behouden/versterken Gardenierslandschap

Gebied op de kaart: Gardenierslandschap

Kijk bij Speerpunt 8 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Behouden/versterken kwelderwallen

Gebied op de kaart: Kwelderwallen

Kijk bij Speerpunt 8 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Behouden en versterken landschapskenmerken zeepolderlandschap

Gebied op de kaart: Zeepolderlandschap

Kijk bij Speerpunt 8 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Behouden en versterken landschapskenmerken buitendijks gebied en Waddenzee

Gebied op de kaart: Buitendijks gebied en Waddenzee

Kijk bij Speerpunt 8 om de visie voor dit gebied te bekijken.

Waardenkaart

Uitleg bij de kaart

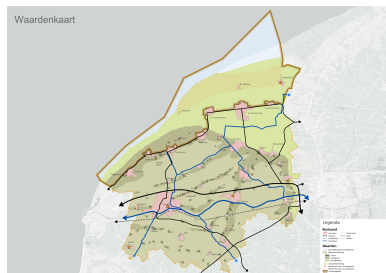
De bestaande waarden spelen een belangrijke rol in de omgevingsvisie. Als de gemeente, een organisatie, een bedrijf of een inwoner een plan heeft dan kijken we naar de waarden die we in een bepaald gebied

belangrijk vinden. We proberen zo goed mogelijk in te spelen op die waarden. Het gaat daarbij niet zozeer om of iets kan maar vooral om hoe iets kan. Een plan is immers een kans om onze waarden te versterken.

Hieronder zie je de waardenkaart. Deze kun je op twee manieren bekijken.

1. Er is een afbeelding van de kaart met legenda beschikbaar. Dat is alleen een plaatje dat je bijvoorbeeld kunt gebruiken om te bekijken, te downloaden, af te drukken of te delen met anderen.

Bekijk die afbeelding hieronder.

2. Je kunt de verschillende gebieden in de viewer Regels op de kaart laten oplichten en zichtbaar maken.

Dat kan door te klikken op het groene label-knopje (rechts) bij de tekst hieronder.

Via de link achter 'Gebied op de kaart' kun je datzelfde gebied ook nog in een aparte viewer bekijken en downloaden.

Gemeente Waadhoeke als geheel

Gebied op de kaart: Gemeente Waadhoeke geheel

Waarden heel Waadhoeke

- Weids landschap, ruim, groen, landelijk met over de dijk de Waddenzee
- Rust, schone lucht en donkerte
- Sfeervolle, authentieke dorpen karakteristieke oude binnenstad
- Stadse voorzieningen in Franeker (winkels, musea)
- Voldoende (basis)voorzieningen relatief dichtbij
- Saamhorigheid, betrokkenheid, verenigingsleven
- Goed bereikbaar en verbonden over weg, spoorweg en water
- Cultuur, evenementen en dorpsfeesten
- Sportvoorzieningen en mogelijkheden om te fietsen
- Ondernemerszin

Waarden in de ondergrond

- Kwaliteit van de bodem
- Afwisseling van hoger gelegen terpen, kwelderwallen en lager gelegen kweldervlaktes (aardkundige waarden), plaatselijk kruinige percelen
- Resten van oude culturen in de bodem (archeologische waarden)

Kleiterpenlandschap

Gebied op de kaart: Kleiterpenlandschap

Waarden

- Gebied begrensd door dijken (Oude Zeedijk, Westelijke Middelzeedijk)
- Open en afwisselend door oude kronkelige wegen en vaarten, boerderijerven en dorpen
- Landelijk met weilanden en akkers en sloten langs wegen en kavels, koeien in de wei
- Herkenbare terpen en terpdorpen
- Bomen vooral bij de dorpen en boerderijerven
- Herkenbare staten en stinzenterreinen, soms nog in volle glorie met gebouwen en tuinen (Schatzenburg en Poptaslot)
- Wegbeplantingen langs belangrijke oude dijken en routes

Zeepolderlandschap

Gebied op de kaart: Zeepolderlandschap

Waarden

- Gebieden begrensd door dijken (Nieuwe en Oude Zeedijk, Westelijke Middelzeedijk en Nieuwe Bildtdijk)
- Nabijheid van het Wad, donkerte (in dit Donkertegebied is donkerte nog het meest aanwezig binnen de gemeente Waadhoeke)
- Hoog gelegen Oude Bildtdijk
- Veel ruimte, rechte sloten en ontsluitingswegen
- Grote historische boerderijen vaak in winkelhaak- vorm met flankerende beplanting
- Beschermd dorpsgezicht Oude en Nieuwe Bildtdijken

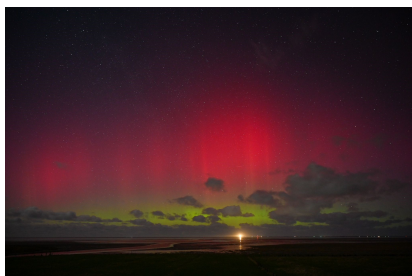

Buitendijks gebied en Waddenzee

Gebied op de kaart: Buitendijks gebied en Waddenzee

Waarden

- Natuur
- Kwelders met rijkdom aan vogels
- Zilte wereld
- Waddenzee, wind, water en beleving van eb en vloed
- Grote openheid en uitgestrektheid
- Sloten en greppels

Franeker

Gebied op de kaart: Franeker

Waarden

- Historische binnenstad
- Veel voorzieningen, winkels
- Culturele voorzieningen zoals musea waaronder Werelderfgoed Planetarium
- Fries karakter door taal, één van de 11 steden, en evenementen als de pc
- Gemoedelijk, vriendelijk, gezellig
- Goed bereikbaar over de weg en met het OV

Grote dorpen: Dronryp en St.-Annaparochie

Gebied op de kaart: Grote dorpen: Dronryp en St.-Annaparochie

Waarden

- Ruimte en rust
- Landschap
- Natuur, groen
- Bereikbaarheid
- Sport
- Cultuur
- Beschermd dorpsgezicht Dronryp

Kleine tot middelgrote dorpen

Gebied op de kaart: Kleine tot middelgrote dorpen

Waarden

- Ruimte en rust
- Landschap en natuur
- Vruchtbaar landbouwgebied
- Wadden
- Mienskip
- Mooie dorpen en nabijheid stad Franeker
- Cultuur
- Schone lucht
- Bereikbaarheid
- Beschermde dorpsgezichten Marsum, Achlum, Oudebildtzijl

Idee

Stappenplan

Heb je een plan of idee dat je wilt uitvoeren in onze gemeente? Kijk dan eerst of het plan al mogelijk is binnen het omgevingsplan. Dit doe je door op de website van de overheid de Regels op de Kaart te bekijken. Past je plan niet in het omgevingsplan? Bekijk dan het stappenplan hieronder om je plan goed voor te bereiden.

Stap 1: Haalt je plan een voldoende op de leidende principes?

Een voldoende op deze 4 principes is noodzakelijk.

1. We gaan uit van duurzaam; met oog voor energiebesparing en duurzame opwek, klimaatadaptatie, circulariteit en biodiversiteit

- het plan voldoet aan de eisen voor energie en uitstoot van CO₂ van Rijk en provincie.
- het plan voldoet aan de waterberging die volgens het Wetterskip nodig is.
- het onderbouwt hoe wordt omgegaan met grondstoffen. Daaruit blijkt dat er aandacht is voor het verminderen van transport, gebruik van grondstoffen en afval.
- het plan belast de natuur zo min mogelijk geeft aan welke maatregelen het plan treft om mogelijke schade aan de natuur te verzachten en te compenseren.

2. We werken vanuit het karakter van onze kernen en ons landschap aan een omgeving met kwaliteit

- het plan speelt in op de waarden van de Waardenkaart op of in de naaste omgeving van het plan.
- het plan past bij de schaal en eigenschappen van de verschillende landschappen.
- het plan past bij de opzet van een kern en de manier van bouwen en schaal wijkt niet storend af van de bebouwing daaromheen.
- het plan brengt geen schade aan belangrijke cultuurhistorische waarden.

3. We bewaken veiligheid en gezondheid

- het plan voldoet aan de eisen op het gebied van veiligheid en gezondheid van Rijk en provincie.

4. We betrekken bodem en water bij keuzes over de functie en inrichting van een plek (bodem en water sturend)

- het plan voldoet aan de eisen die vanuit het waterbeheer worden gesteld; de weging van het waterbelang
- het plan vervuult de bodem niet.
- het plan houdt rekening met archeologische en aardkundige waarde.
- het plan levert geen onveiligheid op; nu of in de toekomst.

Stap 2: Biedt je plan meerwaarde?

Je plan moet minstens op één van de leidende principes meerwaarde bieden. Of invulling geven aan meerdere speerpunten (Onze speerpunten). Biedt het plan een grote meerwaarde, of een meerwaarde op veel punten, dan helpt dat bij de kans van slagen.

1. We gaan uit van duurzaam; met oog voor energiebesparing en duurzame opwek, klimaatadaptatie, circulariteit en biodiversiteit

- het plan scoort duidelijk beter dan geldende eisen voor energie en uitstoot van CO₂ van Rijk en provincie.
- het plan is een voorbeeld voor aanpassingen aan de veranderingen in het klimaat. Voorbeelden hiervan zijn extra waterberging, opvang en gebruik van regenwater, zorg voor zonwering aan de buitenzijde van bebouwing.
- het plan is een voorbeeldplan op het gebied van zuinig gebruik van grondstoffen en beperken van afval.
- het plan levert een positieve bijdrage aan de biodiversiteit en/of natuurontwikkeling. Voorbeelden hiervan zijn natuurinclusief bouwen, gebruik van in het gebied passende beplanting en het bieden van afwisseling van natte/droge milieus en soort beplanting.

2. We werken vanuit het karakter van onze kernen en ons landschap aan een omgeving met kwaliteit

- het plan biedt behalve voldoende inpassing in het landschap extra maatregelen om het landschap te versterken.
- het plan voegt duidelijk nieuwe kwaliteit toe aan een kern.
- het plan heeft de cultuurhistorie zichtbaar en merkbaar als bron van inspiratie gebruikt.

3. We bewaken veiligheid en gezondheid

- het plan neemt bovenop de geldende eisen op het gebied van veiligheid en gezondheid van Rijk en provincie duidelijk extra maatregelen met het oog op veiligheid/gezondheid.
- het plan nodigt uit tot gezond gedrag; ontmoeten, bewegen, spelen en/of sporten.

4. We betrekken bodem en water bij keuzes over de functie en inrichting van een plek (bodem en water sturend)

- het plan helpt duidelijk om de zoetwatervoorraad te versterken.
- het plan helpt duidelijk om verzilting tegen te gaan.
- het plan helpt duidelijk om de kwaliteit van de bodem te verbeteren.

Stap 3: Heb je jouw plan besproken met de buurt?

Bij ieder plan hoort een gesprek met de inwoners of ondernemers die wat van je plan gaan merken. Praat over je plan met je burens, de mensen in de straat of in je wijk. Kijk voor wie jouw plan gevolgen heeft. Vertel wat je wilt. Vraag wat zij ervan vinden en waarom. Ga na of je bij de uitwerking van je plan rekening kunt houden met hun wensen of belangen. Hieronder lees je tips bij het voeren van een gesprek.

Voor wie is jouw plan belangrijk?

Bedenk voor wie jouw plannen gevolgen heeft. Voorbeelden zijn schaduw, meer geluid of trillingen, meer verkeer of geparkeerde auto's. Ga in gesprek met de mensen voor wie je plan gevolgen heeft. Deze mensen noemen we de belanghebbenden.

Hoe nodig ik belanghebbenden uit?

Zijn er maar een paar belanghebbenden? Dan kan je een bezoek brengen. Zijn er veel belanghebbenden? Let dan op dat iedereen dezelfde informatie krijgt. Dat kan met een brief of social media. Als het om een grote groep gaat, plaats dan ook een bericht in de krant en regel een plek waar je de mensen kunt ontvan-

gen. Je vertelt wat je van plan bent. En gaat dan met de mensen in gesprek over het plan. Als je de mensen uitnodigt, houd dan rekening met het tijdstip waarop je dit plant. Voor mensen die werken of studeren is bijvoorbeeld het einde van de middag of de avond een goed moment. Houd ook rekening met de schoolvakanties. Geef in de uitnodiging aan wat mensen kunnen doen als ze niet kunnen komen maar wel met jou willen meepraten. Bied daarvoor dan een andere mogelijkheid.

Hoe betrek ik de gemeente bij het gesprek?

Wij willen graag weten hoe het gesprek met belanghebbenden gaat. Neem vooraf contact met ons op. In sommige gevallen willen wij bij het gesprek aanwezig zijn. Dit willen we graag om goed te kunnen luisteren wat de belanghebbenden van je plan vinden. Bij de beoordeling van het plan kijken we of belanghebbenden tevreden zijn. Of zij opmerkingen hebben en er goed naar de opmerkingen geluisterd is. We kijken ook of belanghebbenden redelijke vragen stellen. En of je probeert om met vragen en opmerkingen rekening te houden.

Hoe voer ik het gesprek?

Vertel wat jouw plan is. Geef de belanghebbenden de kans om een reactie te geven. Luister naar de wensen van belanghebbenden. Kijk of er mogelijkheden zijn om je plan aan te passen. Misschien kan je de gevolgen van je plan wegnemen. Of kan je samen een oplossing bedenken die het plan voor iedereen beter maakt. Maak als het nodig is een tweede afspraak. Hierin kan je het aangepaste plan opnieuw bespreken. Vertel de aanpassingen aan het plan ook aan de mensen die niet op de bijeenkomst konden komen.

Wat als ik het niet eens wordt?

Het kan natuurlijk zijn dat jullie het niet eens worden. Vraag in dat geval advies aan ons. Misschien zijn er wel ideeën waar je zelf nog niet aan hebt gedacht. Als aanpassing van je plan niet mogelijk is? Overleg dan met ons of je plan toch kans van slagen heeft. Dan maakt de gemeente een keuze.

Stap 4: Verken jouw idee

Heb je een idee voor een project en wil je weten of dat haalbaar is? Dan is het mogelijk om vooraf samen met ons jouw idee te verkennen. Dit doe je door jouw idee naar ons te sturen. Wij bekijken daarna of jouw idee past binnen de visie van de gemeente, met welke regels je te maken krijgt en wat je misschien nog verder moet uitwerken. Op deze pagina lees je meer over Verken jouw idee.

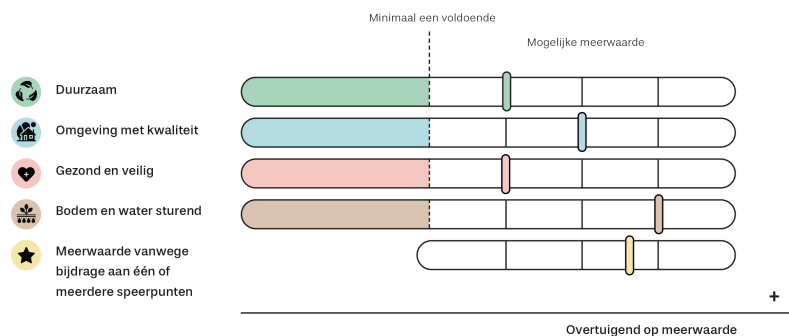
1. We gaan uit van duurzaam; met oog voor energiebesparing en duurzame opwek, klimaatadaptatie, circulariteit en biodiversiteit
2. We werken vanuit het karakter van onze kernen en ons landschap aan een omgeving met kwaliteit
3. We bewaken veiligheid en gezondheid
4. We betrekken bodem en water bij keuzes over de functie en inrichting van een plek (bodem en water sturend)

Hoe we plannen afwegen

Onze leidende principes helpen om Onze speerpunten te bereiken. Het zijn principes die de gemeente toepast; zowel bij plannen van de gemeente zelf als bij plannen van anderen.

Bij ieder plan zorgen we dat we op onze leidende principes een voldoende halen. Wat een voldoende is, dat leggen we uit. Levert het plan meerwaarde? Dan helpt dat bij de kans van slagen.

Klik op de afbeelding om het volledige schema te bekijken.

Uitvoering

Algemeen

Hier lees je hoe de omgevingsvisie in programma's is uitgewerkt en hoe de visie zich verhoudt tot het milieu.

Omgevingsvisie en programma's

Dit is de eerste versie van de omgevingsvisie van de gemeente Waadhoeke. Het is de eerste stap onder de Omgevingswet waarin we het beleid op hoofdlijnen beschrijven. Er zijn ambities opgenomen, speerpunten en leidende principes. Voor uitvoering van de speerpunten gebruiken we programma's zoals de Omgevingswet die omschrijft. Ook zijn er al voordat de Omgevingswet ging gelden beleidstukken gemaakt die in lijn zijn met de Omgevingsvisie. Ze zijn meer in detail en meer gericht op uitvoering. Deze merken we aan als bestaande programma's onder de Omgevingswet die blijven gelden. We geven hier aan welke programma's blijven gelden en welke nieuwe programma's we van plan zijn op te stellen.

Bestaande omgevingsprogramma's die blijven gelden:

- Woonvisie Waadhoeke 2020-2030 Samen sterk
- Sociaal economisch Actieplan 2021
- Nota recreatie en toerisme 2020 Beleef Waadhoeke
- Mobiliteitsvisie 2021
- Bodemvisie Waadhoeke 2021
- Donkertebeloid Waadhoeke 2021 Tusken Skimer en Moarnsdage
- Structuurvisie Franeker 2015-2025
- Actualisatie binnenstadvisie Franeker 2023
- Speeltuinenbeleid 2023
- Dorps en buurthuizenbeleid 2024

Mocht er strijd zijn tussen deze omgevingsprogramma's en de omgevingsvisie, dan gaat de omgevingsvisie voor.

Nieuwe omgevingsprogramma's die we van plan zijn op te stellen:

- Programma Recreatie en Toerisme (herziening)
- Programma Waddenkust
- Programma Erfgoed (monumenten, archeologie)
- Programma Water en riolering
- Programma Duurzaamheid (klimaat, energie, circulariteit, biodiversiteit)
- Programma Maatschappelijk vastgoed/accommodatiebeleid
- Programma Wonen en zorg

De omgevingsprogramma's zullen in het algemeen uitwerkingen zijn en in lijn zijn met de inhoud van de omgevingsvisie. In het geval door een van de programma's aanpassing nodig is van de omgevingsvisie, dan is dat een raadsbesluit.

Omgevingsvisie en milieu**Milieubeginselen**

Als het om milieu gaat heeft Nederland in de Europese Unie afspraken gemaakt die altijd en voor alle gemeenten gelden. Dit zijn afspraken over de manier waarop we zorgen voor ons milieu. De afspraken worden ook wel de vier milieubeginselen genoemd. Deze beginselen gelden dus ook voor deze omgevingsvisie.

De vier milieubeginselen zijn:

Het voorzorgsbeginsel

Dit betekent dat we activiteiten voorkomen waarvan we verwachten dat ze slecht zijn voor het milieu.

Het beginsel van preventief handelen

Dit betekent dat we vervuiling van het milieu zoveel mogelijk voorkomen. We nemen vooraf maatregelen om iets wat slecht is voor het milieu te voorkomen. Denk aan de inzet van de beste technieken zodat er geen luchtvervuiling ontstaat.

Het beginsel van bestrijding aan de bron

Dit betekent dat we als er een slechte invloed is op het milieu eerst kijken of er iets bij of in de directe omgeving van de activiteit zelf kan worden veranderd. Dit om de slechte invloed te voorkomen. Bijvoorbeeld door vuile lucht af te vangen of door geluiddempende maatregelen bij het bedrijf zelf toe te passen.

Het beginsel de vervuiler betaalt

Dit betekent dat degene die de activiteit uitvoert ook moet betalen voor het voorkomen of opruimen van de negatieve gevolgen. Dat zijn bijvoorbeeld maatregelen bij de ontvanger, of het opruimen van vervuiling.

Milieu-onderzoek

De gemeente kiest ervoor om een omgevingsvisie op te stellen zonder plan-m.e.r.-procedure. Dit is de eerste versie van de omgevingsvisie. Een visie die globaal is; te globaal om een goede milieutoets op uit te voeren. Voor zover er na deze omgevingsvisie plannen in lijn met de visie worden uitgevoerd zal een zelfstandige onderbouwing worden gemaakt die ook ingaat op de locatiekeuze. In deze vervolgproucedures wordt vanzelfsprekend ook zorgvuldig naar alle milieuaspecten gekeken. In latere versies van de omgevingsvisie kan het zijn dat er wel aanleiding en basis is voor het opstellen van een planMER.

Omgevingsvisie en verdeling van kosten

Wij zijn volgens de wet verplicht om kosten voor werkzaamheden of maatregelen waar initiatiefnemers voordeel van hebben in rekening te brengen. Dit gold onder de Wet ruimtelijke ordening maar ook onder de Omgevingswet die vanaf 1 januari 2024 in werking is. Als wij eigenaar zijn van grond waarop wordt gebouwd, is dat makkelijk. Wij berekenen dan de kosten door in de verkoopprijs van de kavels.

Als wij geen eigenaar zijn van de grond?

Dan kunnen wij vooraf een overeenkomst met de eigenaar sluiten. In deze overeenkomst staat welke kosten we in rekening brengen.

Als het niet mogelijk is om vooraf afspraken te maken?

Dan moeten wij de kosten op een andere manier in rekening brengen. Dit kan in het omgevingsplan. Het omgevingsplan is de vervanger van het bestemmingsplan. Of het kan in een omgevingsvergunning.

In de Omgevingswet geldt het volgende:

1. De gemeente kijkt eerst of zij een overeenkomst kan afsluiten met de initiatiefnemer. In de Omgevingswet staan de activiteiten waarvoor we kosten in rekening moeten brengen. Ook geeft de Omgevingswet aan welke soorten kosten in rekening worden gebracht.
2. De gemeente zorgt dat ze de kosten betaald krijgt via het omgevingsplan of de omgevingsvergunning

Als vooraf geen overeenkomst kan worden afgesloten?

Dan verhalen wij de kosten via het omgevingsplan of de omgevingsvergunning. Dit laatste geldt voor plannen die niet in het omgevingsplan passen. Voor het veilig stellen van de ontvangst van de kosten wordt een besluit genomen. In juridische woorden heet dit een beschikking bestuursrechtelijke geldschuld.

In de Omgevingswet zijn er twee manieren om de kosten terug te halen als er geen overeenkomst is.

1. Voor een concrete gebiedsontwikkeling met tijdvak kan in een omgevingsplan of omgevingsvergunning het verhalen van kosten worden geregeld; en
2. Voor organische gebiedsontwikkeling zonder tijdvak kan in het omgevingsplan het verhalen van kosten worden geregeld.

De keuze voor een systeem is afhankelijk van het type gebiedsontwikkeling en is afhankelijk van het 'tijdvak'.

Financiële bijdrage aan ontwikkelingen van een gebied

Hoe kunnen plannen een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een wijdere omgeving dan het plan-gebied? Naast het hiervoor genoemde verplicht in rekening brengen van kosten zijn er in de Omgevingswet nog meer mogelijkheden. We kunnen ook een geldelijke bijdrage vragen voor ontwikkelingen/voorzieningen in een ander gebied dan het te ontwikkelen gebied zelf. Het gaat hier om bijdragen aan bijvoorbeeld de aanleg van een park of een weg, waar toekomstige gebruikers van het te ontwikkelen gebied ook voordeel van hebben. Het vragen van een geldelijke bijdrage kan via een vooraf af te sluiten contract of via het omgevingsplan. In het laatste geval dient voor deze ontwikkelopgave door de gemeente een onderbouwing te worden opgesteld in het zogenaamde 'programma kostenverhaal en financiële bijdragen'.

Achtergrond

Algemeen

Hier lees je hoe de omgevingsvisie tot stand kwam en voor wie en hoelang de visie geldt.

Hoe kwam de omgevingsvisie tot stand?

Bij het opstellen van deze omgevingsvisie gebruikten we de inbreng van veel inwoners en ondernemers. Er kwamen 600 reacties op onze vragenlijst en met circa 80 mensen hadden we verdiepende gesprekken over de uitdagingen en kansen waar Waadhoeke voor staat. Al deze inbreng hielp ons om de omgevingsvisie te maken.

Deze omgevingsvisie is voor een groot deel tot stand gekomen op basis van bestaand beleid en onderzoek. Want wat goed is en wat goed loopt willen we graag behouden. Daarnaast is een belangrijke bron de participatie. We vroegen onze inwoners en ondernemers naar de belangrijkste waarden en uitdagingen in onze gemeente. En we voerden hierover verdiepende gesprekken. Op basis van bestaand beleid en deze input kwamen we tot Onze speerpunten en de daarbij horende Visiekaart Waadhoeke en de waarden en de daarbij horende Waardenkaart.

Daarnaast spelen er in groot verband maatschappelijke opgaven. U kent deze opgaven. Opgaven op het gebied van duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit en erfgoed, veiligheid en gezondheid en op het gebied van water en bodem. Ongeacht economische ontwikkeling gelden deze opgaven overal en altijd. Dit werkten we in de omgevingsvisie uit als Onze leidende principes. Het zijn principes die bij iedere verandering een rol spelen. En waarvoor altijd een minimumniveau bestaat.

In onze omgevingsvisie is een afwegingskader gemaakt voor initiatieven die niet in het juridische omgevingsplan passen (Idee). In dit afwegingskader gebruiken we de leidende principes en spelen ook de waardenkaart en de speerpunten een rol. Zo zorgen we dat ieder plan en iedere ontwikkeling een bijdrage levert aan een nog mooiere en betere leefomgeving. In de omgevingsvisie worden programma's aangekondigd (Omgevingsvisie en programma's). Het gaat om onderwerpen die om uitwerking vragen voor een thema of gebied. De voorgestelde programma's zijn opgenomen vanwege de decentralisatie van beleid naar de lokale overheid onder de Omgevingswet of vanwege de noodzaak om een onderwerp verder uit te diepen/tot uitvoering te brengen.

Klik op de afbeelding hieronder om de volledige tijdlijn te bekijken.

Voor wie geldt de omgevingsvisie en hoe lang?

Onze omgevingsvisie geeft aan wat wij willen in onze gemeente. Waar we aan gaan werken en wat we willen behouden. Voor inwoners, ondernemers of organisaties is de omgevingsvisie belangrijk als zij een plan hebben dat niet past in het omgevingsplan. Kijk bij Idee om te zien hoe je een plan goed voorbereidt.

Hoe vaak en wanneer passen we de visie aan?

Er zit geen einddatum aan onze omgevingsvisie. Wij houden onze omgevingsvisie actueel en compleet. Dit gebeurt aan de hand van de diverse speerpunten in deze omgevingsvisie. Bij de speerpunten is aangegeven wat de gemeente de komende tijd gaat doen. Ieder jaar wordt voor alle speerpunten bekeken hoe ver de gemeente gekomen is. En wat er is bereikt. Dit doen we als onderdeel van de Planning en Control Cyclus. Evaluatie of actualiteit kan leiden tot aanpassing van de visie. Als dit gebeurt dan is dat een besluit van de gemeenteraad.

Bijlage I Geo-informatieobjecten

<i>Buitendijks gebied en Waddenzee</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_01592f50f80b48a38436430d0b5ab89c/nld@2025-03-03;1
<i>Compact centrum</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_d74e8a52a89645138d74e00bc02bce2c/nld@2025-03-03;1
<i>Donkertegebied</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_3db3b38a6a7d43bd89fc673a038cdb90/nld@2025-03-03;1
<i>Doorfietsroute</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_a77aa3272abe404ca66f3e4b243bccc0/nld@2025-03-03;1
<i>Franeker</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_9a134da7dcd648db800fc287f6be79f5/nld@2025-03-03;1
<i>Functieverandering/opwaardering</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_e5bd9439c35640cd8e04b6f665804409/nld@2025-03-03;1
<i>Gardenierslandschap</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_01aeb06fd674381a6894c42e12ccd3d/nld@2025-03-03;1
<i>Gemeente Waadhoeke geheel</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_d49b57d1f6884350867e991dea20a627/nld@2025-03-03;1
<i>Gewenste fietsverbindingen noord-zuid</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_6936174dd52846f8b486ddf4612833b6/nld@2025-03-03;1
<i>Groenblauwe dooradering</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_5125a168b7b84d548e0ad624ce37c197/nld@2025-03-03;1
<i>Grote dorpen: Dronryp en St.-Annaparochie</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_ce22af88f3b44be4b979862fb2a6941f/nld@2025-03-03;1
<i>Hoofdstructuur beplanting</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_88ba44e369e04ee6a090451b23bf4ccc/nld@2025-03-03;1
<i>Hubs</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_66f797672af14a41ae651b8768600f2/nld@2025-03-03;1
<i>Kleine tot middelgrote dorpen</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_1180833345c04a11afd1630bca4491e9/nld@2025-03-03;1
<i>Kleiterpenlandschap</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_c6d60e70773c4cb4a8f887691ed9f819/nld@2025-03-03;1
<i>Kwelderwallen</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_eeacf2397f1349eba8896d7dca2cdc13/nld@2025-03-03;1
<i>Onderzoeksgebied klimaatlandschap</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_ee4045ace6647eda973acef525dda03/nld@2025-03-03;1
<i>Te ontwikkelen Waddenkust</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_1617f1c7fb4e4f28b2d50776e627cf89/nld@2025-03-03;1
<i>Uitbreiding bedrijventerrein</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_689fee74bacf43da88d01dbf0bd52cbd/nld@2025-03-03;1
<i>Zeepolderlandschap</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_26dfd962b53e468ca87e46f425adc974/nld@2025-03-03;1
<i>Zorgconcentratiekern</i>	/join/id/regdata/gm1949/2025/gebiedsaanwijzing_fe826d65986d472487c37c6aef8bef75/nld@2025-03-03;1